

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Волохова І.С. _____

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

Система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні

Виконавець

студент фінансово-економічного факультету

_____ Шамін К. Е. _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

_____ К.е.н., ст. викладач _____

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ Мартинюк І. В. _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Шаміна Кирила Едуардовича

Система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі досліджено основні етапи становлення елементів податку в системі оподаткування доходів фізичних осіб; визначено сутність податку на доходи фізичних осіб, його основні ознаки, функції та елементи; проаналізовано нормативно-правове регулювання справляння податку на доходи фізичних осіб та єдиного податку з фізичних осіб; проведено оцінку фіскальної ефективності основних податків з доходів фізичних осіб; розглянуто зарубіжний досвід країн Європейського Союзу щодо справляння податків з доходів фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні; визначено напрями удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Ключові слова: оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок, ефективна ставка податку, доходи бюджету, доходи фізичних осіб.

ANNOTATION

final work on the receipt of educational degree bachelor

Shamin Kyrylo Eduardovich

The system of taxation of personal income in Ukraine

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

Final work consists of 3 sections.

The basic stages of becoming of elements of tax are in-process investigational in the system of taxation of profits of physical persons; essence of income tax is certain physical persons, to his basis of sign, function and elements; the normatively-legal adjusting of production of income tax is analysed physical persons and united tax from physical persons; the estimation of fiscal efficiency of basic taxes is conducted from the profits of physical persons; foreign experience of countries of European Union is considered in relation to the production of taxes from the profits of physical persons and possibility of his adaptation in Ukraine; certainly directions of improvement of the system of taxation of profits of physical persons in Ukraine.

Key words: taxation, income tax physical persons, united tax, effective rate of tax, profits of budget, profits of physical persons.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи оподаткування доходів фізичних осіб ...8	8
1.1. Сутність та становлення елементів податку в системі оподаткування доходів фізичних осіб.....8	8
1.2. Податок на доходи фізичних осіб: економічна сутність та нормативно-правове регулювання	20
1.3. Спрощена система оподаткування доходів фізичних осіб.....26	26
РОЗДІЛ 2. Аналіз системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні, 2012-2017 рр.32	32
2.1. Моніторинг фіскальної ролі податків на доходи фізичних осіб в Україні, 2012-2017 рр.....32	32
2.2. Оцінювання фіскальної та регулюючої ролі ПДФО в Україні, 2012-2017 рр.....38	38
2.3. Аналіз практики справляння єдиного податку в Україні, 2012-2017 рр.....48	48
РОЗДІЛ 3. Шляхи удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні55	55
3.1. Зарубіжний досвід справляння податків з доходів фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні.....55	55
3.2. Напрямки удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.....66	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ76	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Одним з головних механізмів державного регулювання ринкової економіки є стійка податкова політика, котра забезпечує стабільний розвиток соціально-правових відносин в економіці країни. Саме через такий інструмент як податки держава може суттєво впливати на розвиток виробництва, підтримувати пріоритетні галузі господарства, регулювати соціальну сферу. Останніми роками в Україні спостерігається зменшення кількості податків. І з останньою реформою 2015 році їх кількість становить лише 12. Але це не зовсім вплинуло на зменшення податкового тиску на економіку і суб'єктів господарювання. Податкове навантаження для них як було так і залишилося на рівні 45%, а в деяких випадках і більше. Ці недоліки податкового механізму не забезпечують достатніх податкових надходжень і відповідного стимулювання платників до сплати податків. Виходячи з цього, важливим є реформування механізму як і системи оподаткування в цілому так і конкретно оподаткування доходів фізичних осіб тому, що населення є головною рушійною силою нашої економіки, оскільки за рахунок доходів фізичних осіб формується значна частина надходжень бюджету України.

Крім того, податки, котрі стягуються з фізичних осіб, є одними із економічних регуляторів за допомогою якого держава оптимізує рівень доходів населення та податкового навантаження на економічно активне населення України. Процес оподаткування є невід'ємним структурним елементом розподілу та перерозподілу доходів, що, в першу чергу впливає на зменшення соціальної диференціації населення й забезпечення економічного зростання країни.

Теоретичні дослідження деяких аспектів оподаткування доходів фізичних осіб визначаються в роботах таких вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, як: А. Сміт, Д. Рікардо, А. Пігу, В.Л. Андрущенко, О.Д. Василика,

В.П. Вишневський, О.Д. Данілова, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватий, І.О. Луніна, І.О. Лютий, В.М. Мельник, П.В. Мельник, Ю.В. Пасічник, А.М. Поддєрьогін, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, К.І. Швабій.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методичних засад системи оподаткування доходів фізичних осіб та визначення пріоритетних напрямків вдосконалення її фіскального та соціально-регулюючого потенціалу в Україні. Відповідно до поставленої теми основними завданнями роботи є:

- дослідити основні етапи становлення елементів податку в системі оподаткування доходів фізичних осіб;
- визначити сутність податку на доходи фізичних осіб, його основні ознаки, функції та елементи;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання справляння податку на доходи фізичних осіб та єдиного податку з фізичних осіб;
- провести оцінку фіскальної ефективності основних податків з доходів фізичних осіб;
- розглянути зарубіжний досвід країн Європейського Союзу щодо справляння податків з доходів фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні;
- визначити напрями удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Об'єктом дослідження є система оподаткування доходів фізичних осіб та процес справляння податків, що входять в цю систему.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі справляння податків з доходів фізичних осіб, які виникають між державою та платником податків.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження, як: історичний (в процесі дослідження основних етапів становлення елементів системи оподаткування доходів фізичних осіб), аналіз (при дослідженні основних показників сплати податків з доходів фізичних осіб), синтез (для визначення можливостей адаптації зарубіжного досвіду), порівняння (при розробці напрямків удосконалення механізму сплати податків з доходів

фізичних осіб в Україні), статистико-економічні методи, в тому числі графічний, фінансового аналізу (в процесі дослідження тенденцій розвитку оподаткування, а також факторів, котрі впливають на розмір податкових надходжень до бюджету, в тому числі податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного податку з фізичних осіб), а також метод узагальнення (для уточнення сутності та змісту становлення системи оподаткування доходів фізичних осіб).

Інформаційною базою дослідження є діючі законодавчі і нормативно-правові акти України стосовно оподаткування доходів фізичних осіб, дані Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби, Міністерства фінансів України а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань теорії і практики оподаткування доходів фізичних осіб, інтернет джерела.

Апробація: за результатами проведеного дослідження були опубліковані тези на тему: «Деякі аспекти системи оподаткування доходів фізичних осіб» у студентському збірнику фінансово-економічного факультету за результатами науково-практичної конференції «Стабілізація фінансово-економічної системи України».

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок. Робота містить 12 таблиць і 19 рисунків. Список використаних літературних джерел нараховує 45 найменування 5 на сторінках.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження, метою якого було встановлення теоретико-методичних засад системи оподаткування доходів фізичних осіб та визначення пріоритетних напрямків вдосконалення її фіскального та соціально-регулюючого потенціалу в Україні, вдалося дійти таких висновків:

- 1) було розглянуто основні етапи становлення податку в системі оподаткування доходів фізичних осіб та самої системи в цілому. Проаналізовано думки вітчизняних вчених щодо сутності оподаткування доходів. Встановлено, що податкове регулювання може мати обмежуючий або стимулюючий характер, через податки держава обмежує чи стимулює розвиток окремих галузей, напрямків, видів діяльності. Доведено, що на збільшення обсягу податкових надходжень вагомий вплив здійснив введений у 2014 році військовий збір, який на сьогоднішній день має вагоме фіскальне значення, що сприяє збалансуванню бюджету і, відповідно до Основних напрямків бюджетної політики на 2018–2020 роки, його не планують скасовувати у найближчій перспективі;
- 2) встановлено, що податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел доходів бюджету держави, котрий використовується для регулювання доходів і накопичень різних соціальних груп населення. Сформовано основні характеристики, якими володіє даний податок, а саме: економічну, фінансову, політичну і соціальну. Також встановлено, що місцеві бюджети отримують стягнення у розмірах 60% ПДФО по всій

території України, крім міста Київ та Севастополь і 40% ПДФО у місті Києві. Розглянуто порядок нарахування та сплати ПДФО в Україні та основні нормативно-правові акти щодо регулювання даного податку. Охарактеризовано процес застосування податкової соціальної пільги, яка поділяється на відповідні категорії, але наявність відповідних недоліків (обмеження за розміром доходу, отриманого як заробітна плата; у розрахунок береться до уваги не будь-який дохід, нарахований працівникові, а тільки дохід у вигляді заробітної плати та прирівняних до неї доходів та інші) обмежує її соціальних характер;

- 3) визначено, що спрощена система оподаткування є своєрідним інструментом надання субсидій частині виробників товарів та послуг через застосування більш простішого адміністрування діяльності та відсутності великої кількості податків. Охарактеризовані основні групи платників, а також ставки за даними групами. Основними ж перевагами спрощеної системи оподаткування для юридичних та фізичних осіб-підприємців є: спрощене ведення обліку і відносна простота заповнення звітності; звільнення від сплати платником єдиного податку низки податків і обов'язкових платежів; можливість не використовувати реєстратори розрахункових операцій (для ФОП); простота нарахування єдиного податку; є можливість право вибору сплати ПДВ;
- 4) проаналізовані податкові надходження до державного бюджету України за якими вдалося встановити, що на їх збільшення вплинули зміни ставок, підвищення рівня заробітних плат та інфляцією, а також таке зростання обумовлене перерозподілом коштів між державним і місцевими бюджетами, а саме частковим зарахуванням надходжень ПДФО до державного бюджету. Ще одним чинником збільшення податкових надходжень став введений у 2014 році військовий збір надходження якого з кожним роком збільшуються і за час свого існування додатково забезпечив надходження до бюджету у розмірі 38,3 млрд. грн. З кожним роком зростає і частка податку та збору з фізичних осіб у доходах Зведеного бюджету

України, що на кінець 2017 року становить більше 18% завдяки фіскальним заходам;

- 5) оцінено фіскальну та регулюючу роль ПДФО в Україні. Надходження ПДФО з кожним роком збільшуються, що пояснюється змінами в податковому законодавстві, тобто розширенням існуючої бази оподаткування, зміна ставки податку тощо, які зумовили зростання податкового навантаження на доходи, а також різкою девальвацією гривні та пов'язаних з нею інфляційних процесів. Темпи зростання надходжень ПДФО та його основної бази для нарахування заробітної плати є нерівномірні, що може свідчити про існування значного податкового навантаження на громадян, які отримують легальні заробітні плати. Визначено порядок розрахунку ефективної ставки податку на доходи фізичних осіб за яким вона розраховується як співвідношення загальної суми сплаченого податку на доходи фізичних осіб до суми оподатковуваних доходів фізичних осіб. На основі проведеного аналізу встановлено, що податкова політика є фіскально орієнтованою, яка в свою чергу не враховує соціального аспекту оподаткування доходів громадян. Податкове навантаження на офіційні заробітні плати починаючи з 2013 року щороку поступово зростає і на кінець 2017 року незалежно від суми нарахованої заробітної плати воно становить 19,5 % для всіх громадян;
- б) за дослідженнями практики справляння єдиного податку з фізичних осіб в Україні можна визначити, що майже кожного року збільшувалася кількість платників податку за винятком 2016 року, але ця зміна не заподіяла значного впливу тому, що обсяг реалізації не змінив своєї тенденції до збільшення. Встановлено, що вже п'ятий рік поспіль продовжується зростання обсягів надходжень єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва. Зараз він є другим за обсягом складовим місцевих податків і зборів. Серед факторів, котрі вплинули на зростання надходжень виділено також і ріст інфляції та знецінення грошей, а також зростання прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, особливе

значення ці показники мають для першої та другої групи єдиного податку де кількість платників найбільша;

- 7) досліджено зарубіжний досвід справляння податків з доходів фізичних осіб та визначено основні відмінності в системі оподаткування громадян іноземних країн та України: існує різниця стосовно прозорості та відкритості оподаткування; наявність прогресивної шкали оподаткування доходів; правила оподаткування доходів громадян в ЄС встановлюються, в більшості країн, органами місцевого самоврядування, а не на загальнодержавному рівні; надання соціальних пільг у справлянні податку з доходів фізичних осіб не окремим фізичним особам, а сім'ям;
- 8) на основі проведеного дослідження вважається за доцільне удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб за такими напрямками:
- врахування повного складу сім'ї платника;
 - впровадження засобів щодо підвищення ефективності податкового контролю, що в свою чергу сприятиме подоланню зловживань стосовно ухилення від сплати податків, а також легалізація доходів громадян від тіньової економічної діяльності шляхом проведення більшої кількості масово-роз'яснювальної роботи, що в свою чергу підвищить її ефективність та налагодження партнерських взаємовідносин з платниками;
 - запровадження оподаткування доходів за прогресивною шкалою;
 - застосування неоподаткованого мінімуму доходів громадян (у розмірі, не меншому ніж прожитковий мінімум), з метою зниження податкового навантаження на соціально незахищених громадян;
 - забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій шляхом створення стимулюючої податкової системи; започаткування спрощеної системи зняття з обліку або припинення своєї господарської діяльності;
 - створення спеціальних відповідних консультаційних центрів для надання професійних консультацій щодо специфіки та переваг застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а

також супроводження підприємця з моменту започаткування власної справи до здійснення прибуткової підприємницької діяльності;

- запровадження окремої програми пільгового кредитування для малого бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 416 с.
2. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система: Навчальний посібник. Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. – Київ: Ліра-К, 2013. – 604 с. – 2 – ге видання, перероб. і доп.
3. Баранова В.Г. Податкова система: Навчальний посібник / Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.
4. Рікардо Д. Початки політичної економії і оподаткування; Досвід про вплив низької ціни хліба на прибуток з капіталу; Висока ціна золотих злитків / Д. Рікардо. - Соч. в 5 тт. - М.: Директмедіа Паблішинг, 2008. – С.129
5. Андрущенко В.Л. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування / В.Л. Андрущенко, Ю.І. Ляшенко. - Фінанси України. 2005. №1. – С.42
6. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування: навч. посіб. / О.Д. Данілов, Н.П. Флісак. - К.: Парламентське слухання, 2001. – С.1

7. Крисоватий А.І. Теоретико організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні: монографія / А.І. Крисоватий. - Тернопіль: Карт бланш, 2005. – С.37
8. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці / П.В. Мельник. - Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2001.
9. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 / редакцією від 19.04.2018 / Верховна Рада України.
10. Державна фіскальна служба України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-zmini-2015/podatkovi-zmini-dlya-fizichnih-osib/viyskoviy-zbir/>
11. Ушакова Л. Податки та бухгалтерський облік, золотий фонд. / Ліля Ушакова / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-01/article-39556.html>
12. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 / редакцією від 01.01.2018 / Верховна Рада України.
13. Бетлій О. Спрощена система оподаткування в Україні: оцінка в контексті сучасних реалій / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій / Олександра Бетлій, Ігор Бураковський, Костянтин Кравчук. / Київ – 2015 – 38 с. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- http://www.ier.com.ua/files//publications/Books/SSO_IER.pdf
14. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <http://www.ibser.org.ua>
15. Тренди в динаміці податку на доходи фізичних осіб у 2011-2016 роках / Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- www.fea.org.ua
16. Державна казначейська служба України. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
17. Державна служба статистики України. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <http://www.ukrstat.gov.ua>
18. Державна фіскальна служба України. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу:- <http://sfs.gov.ua>

- 19.Світовий досвід оподаткування: Німеччина [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/germany/>
- 20.Світовий досвід оподаткування: Швеція [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/sweden/>
- 21.Світовий досвід оподаткування: США [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/usa/>
- 22.Світовий досвід оподаткування: Італія [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/italy/>
- 23.Швець Ю. О. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС / Ю. О. Швець, Я. Ю. Бахметова / Глобальні та національні проблеми економіки. - Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського – 2017. – №17
- 24.Безпалько І. Р. Аналіз досвіду адміністрування податку з доходів фізичних осіб у зарубіжних країнах / І. Р. Безпалько / Наукові записки. - Економіка і організація поліграфії / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://nz.uad.lviv.ua/uk/articles/analiz-dosvidu-administruvannia-podatku-z-dokhodiv-fizichnikh-osib-u-zarubizhnikh-krayinakh/>
- 25.Киреева Е. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва в країнах з різним рівнем розвитку / Е. Киреева. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gb.by/izdaniya/glavnyi-bukhgalter/kireeva-eosobennosti-nalogooblozheniya>
- 26.Безкровний О.В. Оподаткування малого та середнього бізнесу – від історії виникнення до сучасних перспектив розвитку підприємств / О.В. Безкровний / Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – № 6 (11). – 2017. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/51.pdf

- 27.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=400657>
- 28.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2014 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>
- 29.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513>
- 30.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2013 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=187793>
- 31.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2012 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=185635>
- 32.Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194>
- 33.Звіт Державної фіскальної служби України за 2017 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/data/files/223549.PDF>
- 34.Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://sfs.gov.ua/data/files/199244.pdf>
- 35.Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>
- 36.Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:- <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>

37. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
<http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>
38. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
<http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>
39. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2012 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
<http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy>
40. Доходи та витрати населення України за 2017 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv17_u.htm
41. Доходи та витрати населення України за 2016 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv16_u.htm
42. Доходи та витрати населення України за 2015 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv15_u.htm
43. Доходи та витрати населення України за 2014 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv14_u.htm
44. Доходи та витрати населення України за 2013 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv13_b_u.htm
45. Доходи та витрати населення України за 2012 рік. / [Електронний ресурс]. - Режим-доступу:-

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv12_u.htm